

HARLAN ELLISON

NEMAM USTA &
MUSIM KRICET

NEMĀM ŪSTA &

I HAVE NO MOUTH & I MUST SCREAM

was originally published by Pyramid Books in 1967.

Copyright ©1967 by Harlan Ellison.

Renewed, 1983, by The Kilimanjaro Corporation. All rights reserved.

Harlan Ellison is registered trademark of The Kilimanjaro Corporation.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Milan Žáček, 2020

Afterword © Boris Hokr, 2020

Cover © Milan Malík, 2020

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2020

ISBN 978-80-277-0581-8 (pdf)

HARLAN ELLISON®

MUSĪM KŘIČET

Předmluva

JAK MĚ SCIENCE FICTION ZACHRÁNILA PŘED ZLOČINECKOU KARIÉROU

Takže jsem došel k závěru, že pokud existuje Bůh, musí se jmenovat Lester del Rey, a pokud je Satan opravdu padlý anděl, jeho skutečné jméno zní dr. Shedd. Povím vám o tom.

Právě jsem se vrátil ze zítřka. Po čertech vyčerpaný. Těch pět chudáků žijících v jakémsi dantovském Pekle v útrokách počítače; a obří pták, Poul Anderson ho nazval Huergelmir, pták ze severské mytologie; a všemožné věci, co se jim dějí a ze kterých je vám na zvracení. Takže jsem byl fakt hotový, pořádně vyšťavený a praštil jsem sebou, že se pořádně vyspím, ale nešlo to.

Především tedy z toho důvodu, že mě pořád rušila ta povídka. Je v téhle knize a doufám, že vás rozhodí podobným způsobem, protože spisovatelka Joanna Russová nadnesla, že pokud by se měla vrátit a přečíst si mé povídky podruhé, neměly by ji mlátit po hlavě tak silně, jak tomu bylo při prvním čtení, že si přeje, abych psal trochu precizněji, aby se k těm povídkám mohla vrátit a tak nějak je obdivně obcházet a všimat si na nich detailů, jako kdyby

to byly sochy. Na což jsem odpověděl, že moje povídky žádné povídky-„sochy“, nehybné, zafixované, trvalé, nejsou. Jsou to útoky, a i kdyby ji z rovnováhy vyvedly jenom jednou, byl bych spokojený. Chtěl jsem exploze, nikoliv odtažené, meditativní úvahy. Jsou jiní chlapíci, kteří tohle píšou v hojné míře; já dělám něco jiného.

Takže to byla ta povídka „Nemám ústa a musím křičet“, s tím ptákem a počítačem a těmi pěti chudáky, povídka, kterou jsem právě dopsal a kvůli jejímuž napsání jsem se musel vydat do budoucnosti – jak to musejí dělat všichni spisovatelé, když vyprávějí sci-fi příběh z doby, která teprve přijde. A za druhé mě do hájemství Morfeova nepouštělo zjištění, že jsem se najednou stal Významným autorem, a jak mi Lester del Rey pomáhal začít psát, předával mi tolik ze svých znalostí spisovatelského řemesla (které jsou vskutku bohaté), kolik jich v roce 1955 dokázal obsáhnout můj pidimozek. Jsem přesvědčený, že Lester si nikdy nemyslel, že se stanu Významným spisovatelem. Vlastně si to nemyslí ani dnes. Ale co ten sakra ví!

Měl by být zatraceně rád, že jsem VýSpis, protože VýSpisi si od Lestera del Reye nemusejí půjčovat peníze na metro. Uklidnit by ho měla i skutečnost, že mi trvalo jedenáct let, než jsem zaznamenal tak nečekaný úspěch. Já nemůžu za to, že úspěch vynesl na povrch moji nemístnou namyšlenost a chvástavost: tyhle sklony jsem měl odjakživa, ale když jste chudí a neúspěšní, stavět na odiv takové charakterové vady je od vás pouze vulgárně ostentativní: úspěch se na mně vůbec dobře nevyjímá: jsem rozladěný vítěz. Ale ti, kdo mě znali a milovali i v Ponurých bažinách všech lží, které tvoří můj život, dosvědčí, že nesnesitelného snoba ze mě neudělalo až nabytí kapesného. Semínka ve mně byla odjakživa. Vykvetla nicméně, až když jsem se stal Významným spisovatelem.

Uvažuji, že začnu studovat japonské umění aranžování květin.

Odbíhám.

Lester je Bůh. Dr. Shedd, který učil na Ohijské státní univerzitě a říkal mi, že ze mě nikdy nebude dobrý spisovatel, je padlý anděl. A science fiction mě zachránila před zločineckou kariérou. Vážně.

Portrét umělce jako nepřizpůsobivého uličníka. Přidržený kumpán z ohijského Painesvillu, s otisky podrážek Cat's Paw po celé *toches*. Jakýsi divný úlet za dnů před tím, než tenhle obrat vymyslela trendy mládež. Hladové velké oči a prsty cukající se touhou vyjádřit to, čím se mi otřásala lebka. Vyhazov z Ohijské státní univerzity za mizerné známky a zatčení za krádež vinylového singlu skladby „Poor Butterfly“ Oscara Petersona.

Ve dvaceti letech jsem se ve vztahu ke světu dostal do absolutní slepé uličky. Pak jsem se po zemi poflakoval v nespočtu různých převleků. A většinu toho, co jsem znal, jsem se naučil z knih štipnutých od jednoho moc milého pána, který v Clevelandu provozoval Publix Book Mart a o dětech a jejich nevyjádřených touhách někam to dotáhnout věděl tolik, že když mě jednou ve dveřích chytil, jak se pokouším vyklouznout s výtiskem Baileyho *Poutníků časem a prostorem* pod svým tříčtvrtečním kabátem, byl natolik rozumný, že nezavolal švestky. Nikdy jsem se nevrátil, abych ho znovu navštívil; myslím, že do očí bych se mu nemohl podívat ani dnes, o dvanáct třináct let později; ale je jedním z Božích kladasů a možná načerpá určitou útěchu z vědomí, že jeho humánní přístup měl za následek to, že níže podepsaný v průběhu následujících let psal jako o život. Pokud se mu ty povídky líbí, nakonec z toho bude i něco mít.

Zahanbeně se omlouvám a vlídně děkuji.

Neodbíhám. Science fiction mě udržela v přímém směru. Co totiž uděláte, když zjistíte, že věci nejsou takové, jak vás učili, že mají být? Co uděláte se zoufalstvím, které vám kypí z žaludku, když víte, že někde ubíhá cesta, na jejímž konci je místo vašeho určení, ale kolem je tak zatracená tma, že tu cestu ani nenajdete? Točíte se a točíte, pořád dokola, jako pes, který se snaží uniknout. Slyšíte jekot v prostoru své hlavy, která se velice naléhavě potřebuje naplnit fakty a výzvami. Dokud vám něco nesevě týl a nenasměruje vás kamsi do tmy. Utíkej, jako by ti hořelo za zadkem! A jednoho dne se rozjasní a vy uvidíte, že se vám podařilo uniknout base a drsným scénám a máte našlápnuto k tomu, abyste se stal Významným spisovatelem nebo něčím stejně nádherným.

Potom se otočíte a směrem, z něhož jste přišli, zakřičíte. Jo, zakřičíte! Díky! Díky, krucinál!

Díky Benu Jasonovi a Franku Andrasovskému a Nan Hanlinové a Alici Nortonové, která je ve skutečnosti Andre Norton. Díky Donu Fordovi a Royi & DeeDee Lavenderovým a Docu Barrettovi. Díky Lee Hoffmanovi a Lesterovi a AJ. Díky Larrymu Shawovi a Paulu Fairmanovi a Hansi Santessonovi. Díky Silverbobovi. Díky Billu Hamlingovi a Ralphu Weinstockovi a Dorothy Parkerové, která recenzovala moji sbírku *Gentleman Junkie* pro časopis *Esquire* a vůbec netušila, že tomu nejnejistějšímu spisovateli na světě poskytla první hmatatelný důkaz, že je alespoň trochu tak dobrý, jak všem říkal. Díky Theronu Rainesovi a Bobu Millsovi, kteří se jako agenti starali o něco, s čím bylo desetkrát víc práce, než kolik to vynášelo. Díky stoupajícím jako hustý dým z hořícího dřeva. Neberou konce. Nikdo se tmou na světlo neprodere na vlastní pěst. Takže je mojí povinností pomoc zase nabízet, dělat všechno, co je v mých silách, pro další spisovatele, kteří se

snaží uchytit. Tak velí spisovatelská čest. Protože žádný autor ve skutečnosti nesoutěží s nikým jiným. Ani tady v Hollywoodu, kde vás partyzánská válka obvykle umí pěkně deprimovat.

Největší díky ovšem vyjadřuji dvěma subjektům, které neumějí díky opětovat. Jedním je město New York, jež mě přijalo a řeklo: „Dej se do kupy, kluku.“ Druhým je science fiction.

Science fiction jsou samozřejmě lidé, nejen žánr. Je to Walter Fultz, když byl redaktorem v nakladatelství Lion Books, protože to riskl a koupil moji první knihu. Je to Fred Pohl, který skřípe zuby a říká, že má větší potíž s jednou krátkou povídkou o 5100 slovech z mého pera než s trilogií o čtvrt milionu slovech z pera Jacka Vance. Je to dokonce Judy Merrillová, která mě – s jednou výjimkou – ignoruje ve svých ročenkách toho nejlepššího ze science fiction; protože kdyby mě nedoháněla k zuřivosti, všemožně bych se nesnažil ji otravovat s povídkou natolik dobrou, že další rok už ji prostě nebude moct opomenout.

Jsou to všichni lidé, kteří mě přijali, abych tak řekl, a přitom rozhodně nemohli vědět, že z jejich laskavosti vzejde něco přínosného. Píšu pro všechny tyto lidi, pro žánr science fiction, pro město New York a pro tu hrstku lidí, kteří umřeli, aniž viděli, že jsem toho uličníka dokázal přimět udělat něco kloudného. Píšu pro ně všechny a taky pro sebe.

Když jsem byl mnohem mladší, omylem jsem prohlásil, že píšu pudově. Zjevné duchaplné reakce, jaké takový obraz vyvolává, mě pronásledují s téměř stejnou úporností jako věta „šilení psi nás kolenem udeřili do rozkroku“, kataleptický *non sequitur*, který se mi podařilo zplodit před necelými deseti lety. Ale pořád je to pravda. Pokud ne anatomicky, tak poeticky. „Útočný“ koncept psaní v kontrastu s konceptem „sochy“.

Děkuji Bobu Blochovi a Donaldu Wollheimovi. Děkuji Knoxu Burgerovi a Tomu Scortiovi. Děkuji Joeu Hensleymu a Edu Woodovi.

Na ty jsem dříve zapomněl.

Zpátky k věci. Psaní mě požírá. Je to opravdu ta čubčí bohyně, jak říká Norman Mailer. Nebo to možná ještě přesněji definoval Irwin Shaw, když řekl:

„Vysvětlení, jimiž si spisovatel vykládá vznik té či oné knihy, leckdy nejsou skutečnými důvody, proč byla taková kniha napsaná. Nejde tu o upřímnost. Jde o pochopení. Člověk nenapíše jen tak jeden román, ba ani jen tak jedno čtyřverší. Je pohroužený do dlouhého procesu přenášení celého svého života na papír. Je na cestě a z ní hlásí: ‚Tady si myslím, že jsem, a takhle dneska vypadá tohle místo.‘“

Povídky v této knize se skládají z různých hlášení o tom, jak místo mého žití vypadalo v různých dobách.

Až je budete číst, podívejte se, kdy byly poprvé vydané. A pokud se krajina v některých z nich jeví méně zamlžená než v jiných, je to možná proto, že se mi s vyšším věkem zlepšil zrak. Díky, Leo & Diane Dillonovi.

Pokud jde o všechny ty zítřky, hodlám dál psát příběhy, které nasírají lidi, které líčí onen specifický druh pravdy, o němž si myslím, že má platnost, které ve mně budou stále víc vytvářet pocit, že jsem Významný spisovatel, což si o sobě upřímně myslím, opravdu, myslím to vážně, ani v nejmenším o tom nepochybují, takže se přestaňte hihňat!

Příběhy, které budou dr. Shedda nutit ohrnovat nos a které Lestera přimějí k úsměvu a myšlence: „Ten kluk nám dělá pěkné pokroky.“

Příběhy, které mi vydělají dost peněz na to, abych nemusel znovu krást v obchodech. Chci říct, že je vsutku nemístné, aby Významný spisovatel třískal plechovým hrnkem do mříží a křičel: „Zeptejte se Dorothy Parkerové! Ta se za mě zaručí!“

Ellison končí své hlášení. Rozumím.

Harlan Ellison®
Ellison Wonderland
Hollywood
září 1966

Několik slov k povídkám v této knize: pocházejí z nějakého zvláštního místa uvnitř mě samého. Z místa, které se mi nechce příliš často navštěvovat. Než jsem tuto kolekci povídek odeslal Donu Bensenovi z nakladatelství Pyramid, přečetla si je jedna moje kamarádka. Řekla, že umí určit, aniž se podívá na jejich původní vnočení, které jsou starší a které naopak víceméně současné. Měla pravdu. Trefila se u každé z nich. Zeptal jsem se jí, jak to dokázala. Odpověděla, že v těch dřívějších září nějaké světlo, jako červená nit jimi probíhá naděje. Ty novější jsou spíše „milosrdný cynismus“, temnější, trpčejší. Nemohl jsem jí to vyvracet. Posledních pár let jsem se měl velmi dobře, ale zažil jsem i několik pohrom. V únoru šestašedesátého roku jsem se setkal se zabijáckým žralokem a pětáctyřicet dní mi vnitřek hlavy vymýval napalm. Rekonvalescence je pomalá. Ale psaní – které mě udržuje při životě, protože je vším, co mám – pokračuje. Je tu Sherry, která sesbírala veškeré rozbité sklo, v němž jsem se proměnil, a ty střepy se teď snaží pospojovat do jakési nezvrácené kopie toho bledého mladíka, jímž jsem býval; ale každý mrzák musí hlavně odvést práci sám, a mojí terapií je právě psaní. Takže Ellison ve vyprávěčské alchymii přetavuje bolest ve fikci a hodnota okamžiků na tom zvláštním místě utrpení se občas projeví v podobě povídky. Vydávám se tam jen zřídkka, takže povídky se objevují opravdu jen čas od času. Jednou z nich je následující noční můra. Nápad na ni se zrodil na základě dvou ilustrací od

kalifornského výtvarníka Dennise Smithe, který se u mě někdy staví se svým portfoliem, aby zjistil, jestli mě nějaká skica nezaujme. Když to udělal poprvé, napsal jsem „Bright Eyes“ (najdete ji v mé předchozí sbírce od Pyramidu Paingod and Other Delusions). Podruhé ze setkání vzešel „Drakobijcův sebeklam“ a potřetí povídka, která následuje. Asi před rokem a půl ke mně při návštěvě Hollywoodu zaskočil Frederik Pohl z časopisu Galaxy a prvních šest stránek této povídky jsem mu ukázal. Řekl, že se mu líbí a že bych ji pro něj mohl dokončit. Odpověděl jsem, že by to bylo fajn. Řekl, že si ji pojistí. Zaplatil mi předem. Tomu se říká výraz důvěry. Povídku jsem psal rok a půl. Dopisoval jsem ji v clevelandském hotelu Sheraton během 24. světového setkání fanoušků science fiction Ioni na Den práce, v hotelu Roger Smith v New Yorku po Dni práce a v hotelu Tom Quick Inn v pensylvánském Milfordu během Milfordské konference spisovatelů science fiction po New Yorku. John Brunner mi řekl, že je alegorická jako hrom. Virginia Kiddová tvrdí, že je to povídka o náboženské zkušenosti. James Blish říká, že je to dobrá povídka. Fred Pohl ji vydal v čísle časopisu If věnovaném vítězům ceny Hugo. Musel z ní vyškrtnout několik věcí – na některých místech byla pro If trochu drsná. Vyškrtnutá byla i počítačová „mluvící pole“. Zde je úplná. Její sepsání mě vyčerpalo. Název pochází z jedné skici Billa Rotslera; on ji tak nazval a já svou povídku nazývám

NEMÁM ÚSTA A MUSÍM KŘÍČET

Gorristerovo tělo bezvládně viselo z růžové malířské palety; bez opory – viselo vysoko nad námi v počítačové síni; a ani se nezachvělo ve studeném olejnatém větříku, který věčně vanul hlavní jeskyní. Tělo mířilo hlavou dolů, se spodní stranou palety spojené ploskou pravé nohy. Krev z něj odčerpál přesný řez vedený od ucha k uchu pod dlouhou a úzkou čelistí. Na reflexním povrchu kovové podlahy nebyla žádná krev.

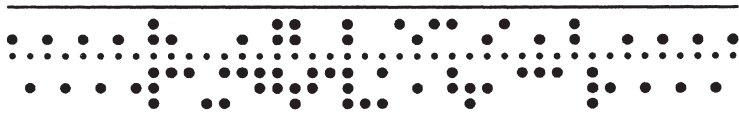
Když se Gorrister připojil k naší skupině a pozvedl zrak, aby se na sebe zadíval, bylo už příliš pozdě, abychom si uvědomili, že nás SUM zase napálil, že zase dovádí; stroj se tak bavil. Tři jsme se z toho pozvraceli, přičemž jsme se od sebe odvrátili v reflexivní reakci staré jako nevolnost, která ji vyvolala.

Gorrister zesinal. Skoro to vypadalo, jako by uviděl nějakou panenku vúdú a zděsil se budoucnosti. „Panebože,“ zamumlal a poodešel.

My tři jsme se za ním po chvíli vydali a našli ho, jak s hlavou v dlaních sedí zády k jedné menší brebentící skříni. Ellen vedle něj poklekla a pohládila ho po vlasech. Nepohnul se, ale z jeho skryté tváře vyšel naprosto zřetelný hlas: „Proč nás prostě neoddělá a neskončuje to? Ježíši, nevím, jak dlouho takhle ještě můžu pokračovat.“

Byl to náš stý devátý rok v počítači.

Gorrister mluvil za nás všechny.

Nimdok (což bylo jméno, které ho přinutil užívat počítač, protože SUM se bavil zvláštními zvuky) halucinoval, že v ledových jeskyních jsou konzervy s jídlem. Já s Gorristerem jsme o tom silně pochybovali. „Je to další blud,“ řekl jsem jim. „Jako ten zatracený zmrzlý slon, kterým nás SUM taky napálil. Benny se z něj málem pominul. Dotrmácíme se tam a všechno bude shnilé nebo to bude nějaká podobná ptákovina. Já bych na to zapomněl. Zůstaňme tady. SUM bude muset hodně brzo s něčím přijít, nebo umřeme.“

Benny pokrčil rameny. Naposled jsme jedli před třemi dny. Červy. Tlusté, lepkavé.

Nimdok si už nebyl jistý. Věděl, že nějaká šance existuje, ale hubl. Horší než tady to tam být nemohlo. Bude tam větší zima, ale na tom moc nesešlo. Vedro, chlad, kroupy, láva, vředy nebo sarančata – nikdy na tom nesešlo: stroj masturboval a my jsme to museli přijmout, nebo zemřít.

Rozhodnutí vzešlo od Ellen. „Já si musím něco dát, Tede. Třeba tam budou nějaké hrušky williamsovky nebo broskve. Prosím, Tede, zkusme to.“

Kapituloval jsem jako nic. Co už s tím. Vůbec na tom nezáleželo. Ellen ale byla vděčná. Dvakrát si to se mnou rozdala mimo pořadí. I na tom přestalo záležet. A nikdy se neudělala, tak co se tím trápit? Ale stroj se chichotal pokaždé, když jsme to dělali.

Nahlas, nahoře, vzadu, všude kolem nás, jen se pochechtával. O SUM jsem většinou uvažoval jako o věci, bez duše; ale ve zbylých případech jsem o něm uvažoval jako o lidské bytosti, mužského rodu... otcovské bytosti... patriarchovi... protože je to ješita. Tenhle tvor. Tenhle stroj. Bůh jako Trhlý taťka.

Odešli jsme ve čtvrtek. Stroj nás vždycky přesně informoval, který je den. Plynutí času bylo důležité; ne pro nás, to ani náhodou, ale pro něj... pro *to*... pro SUM. Čtvrtek. Díky.

Nimdok s Gorristerem Ellen chvíli nesli, na rukou spojených a zaklesnutých za zápěstí, na provizorním sedátku. Benny šel před nimi, já za nimi, jen abychom měli jistotu, že kdyby se něco semlelo, dostalo by to někoho z nás a přinejmenším Ellen by byla v bezpečí. I když bezpečí bylo iluzorní. Nesešlo na tom.

K ledovým jeskyním to bylo jen asi sto šedesát kilometrů a druhého dne, když jsme leželi pod spalující napodobeninou slunce, kterou SUM nechal zhmotnit, nám seslal i nějakou manu. Chutnala jako vařená kančí moč. Snědli jsme ji.

Třetího dne jsme prošli údolím zastarání, plným rezivějících mršin starých počítačových skříní. SUM nakládal se svým vlastním životem stejně bezohledně jako s těmi našimi. Je to znak jeho osobnosti: usiloval o dokonalost. Ať šlo o likvidaci neproduktivních prvků v jeho vlastní, svět vyplňující mase, nebo zdokonalení metod našeho mučení, SUM byl důkladný tak, jak se ti, kdo ho vyrobili – nyní už dávno obrácení v prach –, snad ani neodvažovali doufat.

Shora se k nám prodíralo světlo a uvědomili jsme si, že musíme být velice blízko povrchu. Ale nepokusili jsme se nahoru vyšplhat, abychom se podívali. Venku v podstatě nic nebylo; nic, co by se mohlo za něco považovat, tam nebylo už přes sto let.

Pouze sežehnutá kůže toho, co kdysi sloužilo jako domov miliard lidí. Teď nás bylo pouze pět, tady dole uvnitř, o samotě se SUM.

Slyšel jsem Ellen, jak zběsile říká: „Ne, Benny! To nedělej, pojď sem, Benny, ne, prosím tě!“

A potom jsem si uvědomil, že už několik minut slyším, jak si Benny něco potichu mumlá. Říkal: „Já odsud vypadnu, vypadnu...“, pořád dokola. Svou jakoby opičí tvář měl svraštěnou ve výrazu blaženosti a smutku, a to současně. Radiační jizvy, které mu SUM způsobil během „slavnosti“, se mu stáhly do masy růžovobílých záhybů a vypadalo to, jako by mu ten či onen rys obličej fungoval nezávisle na ostatních. Možná že Benny měl z nás pěti tu největší kliku; už před mnoha lety propadl naprostému, bezduchému šílenství.

Ale i když jsme SUM mohli říkat, jak se nám chtělo, mohli jsme se kojit těmi nejodpornějšími představami o roztavených paměťových skříních a zkorodovaných základových deskách, spálených obvodech a puklých ovládacích bublinách, pokusy o útěk nám stroj tolerovat nehodlal. Benny ode mě odskočil, když jsem po něm hmátl. Vyšplhal se po jedné menší nakloněné paměťové kostce, plné shnilých součástek. Chvilí zůstal dřepět a vypadal jako šimpanz, kterého měl podle záměrů počítače připomínat.

Poté se vymrštil do výšky, zachytil se volně visící traverzy podobaného a zrezivělého kovu a po ní ručkoval vzhůru jako zvíře, dokud se neocítl na trámové římse šest metrů nad námi.

„Ach, Tede, Nimdoku, prosím vás, pomozte mu, sundejte ho, než –“ Ellen se odmlčela. Oči se jí zalily slzami. Bezcílně pohybovala rukama.

Bylo příliš pozdě. Nikdo z nás mu nechtěl být nablízku, až se stane, co se mělo stát. A navíc jsme všichni prohlédli její obavy.

Když SUM Bennyho změnil během své naprosto iracionální, hysterické fáze, obřímu primátovi nepřipodobnil pouze Bennyho tvář. Benny byl kus chlapa i v oblasti přirození; a to se Ellen velice zamlouvalo! Nám ostatním byla samozřejmě po vůli, ale od Bennyho to zbožňovala. Ach, Ellen, velebná Ellen, andělsky nevinná Ellen; ach, čistá Ellen! Ty neřádká špíno.

Gorrister jí jednu vrazil. Ellen se svezla na zem, dál hleděla na chudáka potrhlého Bennyho a rozplakala se. Pláč byl její důležitou obranou. Uvykli jsme mu před pětasedmdesáti lety. Gorrister ji nakopl do boku.

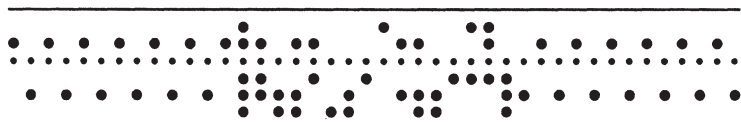
Potom se ozval ten zvuk. Byl to světlý zvuk. Napůl zvuk a napůl světlo, něco, co se začalo rozlévat z Bennyho očí a pulzovat se sílící hlasitostí, neurčité zvukné tóny, které byly stále mohutnější a jasnější, zatímco světlo/zvuk získávalo na rychlosti. Muselo to bolet a bolest musela sílit se smělostí světla, se stále větší intenzitou zvuku, poněvadž Benny začal kňourat jako raněné zvíře. Zpočátku potichu, když bylo světlo mdlé a zvuk tlumený, pak hlasitěji, když se mu stáhla ramena: nahrbila se mu záda, jako by se od něj pokoušel vzdálit. Ruce si na hrudi složil jako čipmank. Hlava se mu naklonila do strany. Ta smutná opičí tvářička se mu zkrivila utrpením. Potom začal výt, když světlo, jež se mu řinulo z očí, zesílilo. A sílilo a sílilo. Přitiskl jsem si dlaně ke spánkům, ale nedokázal jsem ho odvrátit, bariérou bez obtíží proniklo. Bolest mi tělem mravenčila, jako by se mi zubu dotýkal staniol.

A Bennyho najednou něco napřímilo. Na římse se postavil, vyskočil na nohy jako loutka. Světlo mu už z očí pulzovalo ve dvou velkých kulatých kuželech. Zvuk zvolna stoupal stále výš a výš po nějaké nepochopitelné stupnici, a potom Benny přepadl dopředu, začal se řídit střemhlav dolů, až tvrdě dopadl na plechovou

podlahu. V křečovitých záškubech na ní zůstal ležet, zatímco světlo kolem něj dál proudilo a zvuk prudce vystoupal mimo běžný rozsah.

Potom si světlo probilo cestu zpátky do jeho hlavy, zvuk zase poklesl a Benny zůstal ležet na podlaze a žalostně naříkal.

Z očí měl dvě měkké, rozbředlé tůňky hnisovitého rosolu. SUM ho oslepil. Gorrister, Nimdok a já... jsme se odvrátili. Ale ještě předtím jsme zahlédli úlevný výraz v Ellenině rozpálené, znepokojené tváři.

Jeskyňi, kde jsme se utábořili, zaplavovalo mořsky zelené světlo. SUM poskytl troud a ten jsme pálili. Seděli jsme schoulení kolem bledého a ubohého ohně a vyprávěli si, aby Benny nebrečel ve své nekončící noci.

„Co znamená to SUM?“

Odpověděl mu Gorrister. Tuhle scénku jsme spolu odehráli už snad tisíckrát, ale byla to Bennyho nejoblíbenější historka. „Napřed to znamenalo Spojenecký umělý myslitel, pak Sladěný ultramanipulátor, a když se u něj později vyvinulo vnímání a propojil se, dostal označení Surový Um, jenže to už bylo příliš pozdě, a nakonec *sám sebe* nazval SUM, formující se inteligence, a chtěl tím vyjádřit... *cogito ergo sum*... chápete, myslím, tedy jsem.“

Bennymu vytekl pramínek slin a uchechtl se.

„Existoval čínský SUM a ruský SUM a americký SUM a –“ Odmlčel se. Benny velkou, pevně zařatou pěstí tloukl do plátů podlahy. Nebyl spokojený. Gorrister nezačal na začátku.